
METODIČNE IZKUŠNJE

Meta Rešek

UDK 371.278:811.163.6:373.34«2000/2012«

Osnovna šola Žirovnica

Cankarjevo tekmovanje – prej in zdaj

V tem prispevku se bom ozrla na Cankarjevo tekmovanje v bližnji preteklosti in ga primerjala s sedanostjo. Rada bi poudarila, da bom izrazila zgolj svoje mnenje. Glede na to, da sem že 20 let osnovnošolska učiteljica in mnogo let mentorica tekmovalcev za CT in da sem bila v letih od 2000 do 2005 predsednica Slavističnega društva Jesenice in sem takrat organizirala državna CT, imam na tem področju precej izkušenj. Če pomislim na tiste čase, se mi oglasi starešina Žužnjak iz Jurčičeve *Kozlovske sodbe v Višnji Gori*, ki pravi: »Tačas je sonce bolj gorko sijalo, kot zdaj!«

Zakaj take misli? Ko sta Zavod za šolstvo in šport in Slavistično društvo še sodelovala pri pripravi CT, je bilo tekmovanje organizacijsko in vsebinsko drugačno. Vsako leto so bili organizirani pripravljani seminarji za mentorje, ki so nam bili v veliko pomoč. Analize besedil, ki jih je za osnovno šolo pripravljala prof. Pirč, so bile res odlične in verjamem, da je bilo tako tudi za vse ostale stopnje. Številna udeležba na teh seminarjih je bila dokaz, da smo mentorji tako pomoč potrebovali, jo hvaležno sprejemali in tako učence bolj kvalitetno pripravili na tekmovanje. Zdaj smo mentorji na žalost prepuščeni sami sebi. Seveda dobimo smernice za obravnavo besedil, še zdaleč pa ne take večplastne analize kot nekdanj.

Pred nekaj leti ste ponovno uvedli vmesno, regijsko tekmovanje, uvrstitev na državno pa je postala skoraj nemogoča. Zlatih Cankarjevih priznanj pa je še manj. Jasno mi je, zakaj je tako. Manj spisov, manj popravljavcev, večja objektivnost. Ampak razumeti morate tudi, da so učenci za trud in čas, ki ga namenijo pripravi na tekmovanje, radi nagrajeni. Ne razumite me napak. Ne mislim, da bi morali kar vsi tekmovalci doseči zlato Cankarjevo priznanje. Vedno tudi poudarjam, da smo tako učenci in dijaki kot mentorji nagrajeni že s tem, da predpisana besedila spoznavamo veliko bolj poglobljeno, kot bi jih sicer, vsi skupaj pridobivamo znanje, uživamo pri branju, se pogovarjamo o besedilu in ga vrednotimo in tako bolj spoznavamo drug drugega. Kar je zame, učiteljico, zelo dragoceno. A vendarle, neka zunanja potrditev – torej zlato Cankarjevo priznanje – je res priznanje tekmovalcu in mentorju za dobro in pošteno opravljeno delo. Priznanje, ki si ga mnogi dobri bralci in ustvarjalni pisci zaslužijo, a ga v zadnjem času ne dobijo.

Slovenisti očitno ne delamo več dobro, saj je zlatih Cankarjevih priznanj zelo zelo malo. Bolj sposobni so kolegi anglisti, zgodovinarji, biologi, matematiki ... V preteklem šolskem letu je bilo na naši šoli zlatih priznanj pri drugih predmetih

zelo veliko. Imeli smo pač bistro, (tudi za besedno ustvarjanje) nadarjeno in zagnano generacijo učencev. Eni in isti učenci so dosegli zlata priznanja pri številnih predmetih, le pri slovenščini ne. Slab občutek sem imela, ko sem morala kolegico, ki je to šolsko leto pripravljala učence in je bila v času poročanja že na porodniškem dopustu, zagovarjati, češ pravilnik za Cankarjevo tekmovanje je pač tak. Sprašujem vas, zakaj se tako bojite nagraditi učence z zlatim Cankarjevim priznanjem. Pri drugih predmetih s tem nimajo toliko težav in zadržkov.

Največja sprememba pa se je zgodila, ko se je na tekmovanju ukinitel test objektivnega tipa in je ostalo le pisanje razlagalnega spisa oz. eseja. Pri spisih oz. esejih je večni problem objektivno vrednotenje, kjer ne bomo nikoli dosegli stoddostne objektivnosti. Tako pač je. Zato sem se ob ukinitvi testa toliko bolj začudila. Tudi z nalogami v testu se da izmeriti tekmovalčevo razumevanje besedila, vrednotenje, sposobnost primerjanja ...

Uvedli ste razlagalni spis oz. esej. Kolikor sem seznanjena z značilnostmi tovrstnega pisanja, so v navodilih podana natančna navodila oz. smernice za pisanje. Na osnovi teh navodil so izdelani kriteriji za ocenjevanje. Kako je z navodili in ocenjevalnim obrazcem na tekmovanju za CT? Navodila so vsako leto krajša in vedno manj jih je, a vedno več je predvidenih elementov, o katerih naj bi učenci pisali in jih predvideva ocenjevalni obrazec. Za letošnje tekmovanje pravite, da bo smernic še manj. V obup me spravlja misel, kaj vse bi morali učenci pisati, pa jim ne bo prišlo na pamet. Bo pa prišlo na pamet sestavljalcem ocenjevalnega obrazca. Mentorji in učenci imamo vsako leto hujši občutek nesposobnosti. In vsako leto je več razočaranih tekmovalcev. Nam bo mentorjem sploh še uspelo motivirati in pridobiti učence za tekmovanje iz slovenščine? Bojim se, da vedno težje.

In ko sem letos vprašala nadarjenega in zelo pismenega devetošolca, zakaj ne bo sodeloval na CT, mi je odvrnil: »Lani sem se zelo trudil in veliko časa vložil v pripravo na tekmovanje, pa je bilo vse zaman. Letos se bom raje posvetil tekmovanju iz angleščine in zgodovine, kjer bom lažje dobil kakšno priznanje.« Ta učenec je že v preteklem šolskem letu prejel več zlatih priznanj. Fant se bo potegoval za Zoisovo štipendijo in zelo logično razmišlja. A meni je res žal, da je obupal pri slovenščini.

Kot bivša predsednica pokrajinskega slavističnega društva bi rada omenila še eno stvar. Odkar Slavistično društvo Slovenije ne sodeluje več pri organizaciji CT, tudi pokrajinska društva nimajo več prave vloge. Kolikor mi je znano, so le še redka aktivna, npr. primorsko, ki organizira Primorske slavistične dneve. Naše, Slavistično društvo Jesenice, pa je zamrlo. Prej so nas družili priprave na tekmovanje, organizacija tekmovanja, vrednotenje spisov, podelitve priznanj in nagrad najboljšim tekmovalcem. Učitelji slovenisti smo sodelovali, se družili in se marsikdaj imeli lepo. Vsaj v našem društvu, saj smo organizirali strokovne ekskurzije, ogled gledaliških predstav. Čutili smo stanovsko pripadnost, ki je zdaj, vsaj jaz, ne čutim več.

Škoda. Sonce je tisti čas res bolj gorko sijalo!

Izidora Černigoj

UDK 371.278:811.163.6:373.32/.33«2008/2009«

Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina

Tekmovanje za Cankarjevo priznanje od drugega do petega razreda osnovne šole

Zavod RS za šolstvo je v šolskem letu 2008/09 prvič organiziral tekmovanje za učence od drugega do petega razreda osnovne šole. Sama sem se ga udeležila kot mentorica učencev petega razreda, prvo predpisano berilo za obravnavo pa so bile *Živalske novice* P. Suhodolčana. Razredne učiteljice nismo natančno vedele, kako tekmovanje poteka, kakšne so naloge in kako naj učence pripravimo. Nekaj napotkov in informacij je bilo sicer objavljenih na spletni strani zavoda, zato smo se dodatno posvetovale tudi s sodelavci slovenisti, ki so z učenci od šestega razreda dalje na tem tekmovanju že sodelovali, in se tako lažje pripravile. Prvo leto je bilo še čutiti negotovost, v naslednjih letih pa je na šoli nastal dober tim sodelavk, ki so z učenci na tekmovanju redno prisotne. Učiteljice prvega in drugega triletja (razredne učiteljice) sodelujejo s pripravo učencev, nadzorom na šolskem tekmovanju in kot članice šolske tekmovalne komisije. Praksa na šoli je, da po dve učiteljici pregledata in ocenita naloge določenega razreda in skupaj izbereta najboljše spise.

Tekmovalne pole z nalogami za drugi in tretji razred so bile že od prvega tekmovanja pregledne, vprašanja primerna starosti, pisava dovolj velika, sestavljavci nalog so pustili dovolj prostora za zapis odgovorov. Vprašanja, namenjena četrto- in petošolcem, so bila v prvih dveh letih pretežka, izbrano besedišče v navodilih je bilo za učence te starosti težko razumljivo,¹ razpored nalog neustrezen glede na starost otrok. Vse mentorice smo se ob koncu šolskega tekmovanja sestale, primerjale opažanja in pripombe zapisale ter jih posredovale sestavljavcem. V naslednjih letih so bile le-te upoštevane in tekmovalne pole so v zadnjih letih primernejše za četrto- in petošolce.

V prvih letih tekmovanja je bilo zanimanje učencev zelo majhno. Iz posameznih razredov se je prijavila le peščica otrok. Da bi bilo sodelovanje otrok večje, smo se mentorice odločile tekmovanje predstaviti staršem na prvem roditeljskem sestanku, kjer smo jim pokazale literaturo, ki je bila obravnavana v prejšnjih letih, in jim posredovale izkušnje učencev. Večjo »reklamo« smo naredile tudi v razredih pri otrocih in promovirale branje z razrednimi in medrazrednimi

¹ Npr. učenci niso vedeli, kaj je razlagalni spis.

projekti za promocijo branja, pri katerih je sodelovala tudi šolska knjižničarka, ki otrokom ob prihodu v knjižnico pomaga poiskati zanimivo čtivo. Po taki promociji se je več otrok prijavilo na tekmovanje, tako je bilo tudi več učencev, ki so prejeli priznanja.² S tem ko so bili učenci nagrajeni za trud, je rasel tudi ugled tekmovanju. V zadnjih letih se na šolsko tekmovanje od drugega do petega razreda prijavlja vse več otrok, saj v tej starosti radi tekmujejo med sabo.

Priprava samega tekmovanja na šoli terja določeno organizacijo. Medtem ko učenci višjih razredov tekmujejo v popoldanskem času, so učenci drugega in tretjega razreda tekmovali ob enajstih, učenci četrtega in petega razreda pa ob enih. Če upoštevamo bioritem učencev, ura samega tekmovanja ni primerna, saj se učenci proti koncu pouka hitreje utrudijo in bi bil zgodnejši tekmovalni čas primernejši. Učenci so v dopoldanskem času veliko bolj zbrani in bolje delajo, kar daje boljše tekmovalne rezultate. Izdelki (spisi) se pri mentorjih hranijo do konca šolskega leta, nato jih, v skladu z določili pravilnika tekmovanja, mentorji oz. šola uniči. Ker so določeni izdelki učencev resnično kvalitetni, ne bi bilo slabo razmisliti tudi o tem, da bi jih predstavili širši javnosti. Mogoče bi lahko bili objavljeni na spletni strani Zavoda za šolstvo ali bi izšli v tiskani obliki.

V razmislek organizatorju (tj. Zavodu za šolstvo) bi predlagala tudi:

- v šolskem letu 2012/13 zaključuje šolanje prva generacija otrok, ki je kot prva tekmovala na »malem Cankarju«. Zanimivo bi bilo opraviti raziskavo o tem, ali se več učencev odloča za tekmovanje tudi v višjih razredih, glede na izkušnjo iz nižjih razredov;
- dobro bi bilo preveriti, ali je podeljenih več priznanj oz. ali je več zlatih priznanj, odkar je razpisano tekmovanje tudi za nižje razrede;
- mogoče bi lahko razmislili o seminarju za učitelje mentorje (sploh za učitelje od drugega do petega razreda), ki sodelujejo pri tekmovanju, in predstavili dobro prakso posameznih šol.

---

² Naj opozorim na to, da priznanje prejme tretjina vseh tekmovalcev.